

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KAR

JUNGMAYER LOUIS

The Sixties

[Myths, False Endings and the 1970s?]

Doktori disszertáció

Történettudományi Doktori Iskola

Dr. Erdődy Gábor, DSc., egyetemi tanár
a Történettudományi Doktori Iskola vezetője

A bizottság tagjai és tudományos fokozatuk:

Dr. Majoros István, DSc., egyetemi tanár, elnök

Dr. Szilágyi Ágnes, egyetemi docens, opponens

Dr. Konok Péter, PhD, opponens

Dr. Lugosi Győző, egyetemi docens

Dr. Pál István, egyetemi tanársegéd

Dr. Búr Gábor, egyetemi docens

Dr. Tímár Katalin, PhD

Témavezető és tudományos fokozata:

Dr. Székely Gábor, DSc., professor emeritus

Budapest

2015

A kutatás módszerei és céljai

Az értekezésnek két fő célkitűzése volt: elsősorban azt bizonyítani, hogy a 60-as évek ellenkultúrájának [vagy a mozgalomnak] a korszaka az 1970-es évtizedben is folytatódott, és másodszorban bemutatni azt, hogy mennyire tévesek az 1960-as évtizedre leszűkített különféle indoklások. Ez utóbbi tekintetében mind a népszerűsítő írásokat, mind a tudományos történészek által közreadott érveket részletes vizsgálatnak és elemzésnek kell alávetni, amelyek a ›1960-as korszakot‹ 1969 körül vagy 1969 végén lezárják. Az előbbit illetően pedig azt kell bemutatni, hogyan nyúlik át a 60-as-korszak jóval a következő évtizedre is. A mozgalom eseményeinek nyomai időrendben hét évig, egészen 1976 decemberéig nyúlnak vissza, főképpen a történészek idején írt cikkek alapján. Mind az intézményes hírforrásokat [mint a *San Francisco Chronicle*], mind az ellenállási mozgalom hírforrásait [mint a *Berkeley Barb*] felhasználva az adott időszak koherens narratívája áll össze két különböző szempontból. Az archivált adatok elfeledett eseményekről régen elveszett információkat tártak fel, amelyek alaposan megváltoztatják tudásunkat azokról az évekről.

A tárgyalt időszak és a kutatás feladatai

A ›60-as korszak‹ [amelyet gyakran összetévesztenek a rövidebb 1960-as évtizeddel] a világ számos részén a lázadás és a pozitív változás reményének időszaka volt. Az Egyesült Államokban ezekből az évekből leginkább a következőkre emlékeznek: az afro-amerikai polgárjogi mozgalom, a diákok háború-ellenes tevékenysége és a hippie szubkultúra [ebben az értekezésben ezekre helyezük a fő hangsúlyt]. Végül mind a három csoport többé-kevésbe egy új típusú ›ellenkulturális‹ közösséget alkotott [gyakran a ›Mozgalom‹ néven hivatkoznak rá] annak érdekében, hogy tiltakozzon a status quo ellen: az új szexuális szokásoktól kezdve a hatalmi politikáig terjedő ügyekben¹. A hippie divatnak és értékeknek gyakran óriási hatása volt az ifjúsági kultúra minden területén. Sajnálatos gond, hogy a ›60-as korszakot‹ nem holisztikusan értelmezik, azaz egymással összekapcsolódó és ellentmondásos teljességében. Ahelyett, hogy az időszak minden kedvező és kedvezőtlen eseményeire a ›60-as korszak‹ részeként tekintenek, az Altamont Rock Fesztivált [és egyéb eseményeket] a széthúzás, a kétségbeesés, a kemény drogok használata és az ott történt erőszak miatt [és annak ténye miatt is, hogy 1969 decemberében

¹ Roszak, Theodore, *The Making of a Counter Culture*. Berkeley 1969, 42.

tartották meg az eseményt] gyakran a korszak végpontjaként jelölték meg². Az eredmény az lett, hogy a ›60-as korszakot‹ lerövidítették; az 1970-es évek elejét és közepét levágták.

A ›60-as-korszakot‹, mint sok más időszakot is szakszolták már és arra kényszerítették, hogy megfeleljen az évtized-koncepciónak, amely általában nem esik automatikusan egybe a sajátos időmeghatározásaikkal. Másszóval, a történelmet [számára hátrányosan] gyakran leegyszerűsítették és leszűkítették, hogy a naptár adott évtizedeihez illeszkedjen³. Következésképpen, a ›60-as korszak‹ lerövidítését tekintve az indokolás egyik leggyakoribb formája [véleményünk szerint] az, hogy egy helyes vagy helytelen erkölcsi bináris kódra épül. Minden ›60-as kori‹ eseményt, fejleményt, valamint incidenst ezen dualista felfogás szerint ítélnék meg [és szűrnék meg], hogy kiderüljön vajon azok valóban illeszkednek-e a mélyen rögzült, nyugati, vallási és filozófiai szempontból előítéletes, abszolutista értékeinkhez.⁴ Következésképpen, a legliberálisabb, balra hajló történészek [főleg az idősebbek, akik egészen a közelmúltig uralták a ›60-korszak‹ tudományos kutatásait] hajlamosak úgy tekinteni a ›60-as évek‹ lényegére, mint egy mozgalomra, amelynek igaza volt [vagyis a jó oldalán állt és amire szükség volt]. Viszont mi azt állítjuk, hogy a mélyen gyökerező nyugati erkölcsi dualizmusuk miatt ők minden lényeges kérdést túlzottan pozitív megvilágításba kívánnak helyezni. [Nem fogunk konzervatív történészekkel, illetve a nagyon fiatal korosztállyal sem foglalkozni, mivel az előbbieket a teljes ›60-as évekre‹ egyöntetűen nyíltan ellenségesen tekintenek, és az utóbbiak – akik a korszak vége után születtek – a kezdetektől fogva sok nagyra tartott mítoszt soha el sem fogadtak]. Ennek ellenére, a haladóbb személyek a ›mozgalmat‹ úgy határozzák meg, mint amelynek magas erkölcsi integritása van és a benne résztvevők helyes erkölcsi normákkal rendelkeznek; szándékolatlanul ez okozza, hogy a korszak több negatív elemét meglehetősen nehéz velük elfogadtatni, vagy kiegészíteni a saját diskurzusukat. Számukra a ›60-as évek‹ egy csodálatos korszakot jelentenek, amikor közülük sokakban élt a nagy remény, hogy különféle tisztességes, egységes, erőszakmentes direkt akciókkal képesek megváltoztatni a világot. Ebben a felfogásban, az igazi ›60-as évek‹ aktivizmusa kellett ezeknek a magas erkölcsi követelményeknek a fenntartásához, vagy máskülönben lesöprik a színről. Ennek eredményeként, a kellemetlen személyiségeket, eseményeket, vagy incidenseket ezek a történészek csak aberrációknak, tökéletlenségeknek, fogyatékoságoknak tekintették. Sőt, az általuk is felismert antagonisztikus események – szerintük – szinte biztosan a ›Mozgalommal‹ szembehelyezkedőktől, azaz a kormánytól, a rendőrségtől, illetve a Ku Klux Klantól erednek.

Másrészt, ezek a történészek nem voltak teljesen félrevezetve, mivel az abszolút morális

² Russell, Ethan A., *Let it Bleed: The Rolling Stones, Altamont, and the End of the Sixties*. New York 2009, 225.

³ Marwick, Arthur, *The Sixties: Cultural Revolution in Britain, France, Italy, and the United States, 1958-1974*. New York 1998, 3.

⁴ Gerderloos, Peter, *How Non-violence Protects the State*. Cambridge, Massachusetts 2007, 3.

[alapvetően keresztény] értékrend filozófiájához való ragaszkodás meglehetősen elterjedt volt a Mozgalom korai szakaszában, azaz Martin Luther King tiszteletes afro-amerikai polgárjogi mozgalomban, a háborúellenes mozgalom kezdetén sok diák aktivista között, akik mindig a fekete közösség irányvonalát követték, sőt még »a béke és a szeretet« erőteljes ethoszát hirdető hippik körében is. Azonban, sok tudós nem veszi figyelembe először is azt, hogy az eszmények természete olyan, hogy soha nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket – a dolgok sohasem tökéletesek. Másodszor, a Mozgalmon belül a kezdetektől fogva nem mindenki fogadta el »60-as évek« hipotézéseit, így az erőszakmentesség-elvét. Amikor a pacifizmusról kérdezték Malcolm X-et, a befolyásos fekete muszlim lelkészt [aki a Koránt, és nem a keresztény Biblia tanításait követte] a következőket mondta: *"Én nem úgy értem hogy menj ki és légy erőszakos; de ugyanakkor soha ne viselkedj erőszakmentesen, csak akkor, ha erőszakmentes helyzetben vagy. Én nem vagyok erőszakos azokkal, akik nem erőszakosak velem szemben. De amikor erőszakot követnek el velem szemben, akkor engem megőrjítesz és nem vagyok felelős azért, amit csinálok."* Mindent egybevetve, a »60-as évek« narratívájának vizsgálatakor bizonyára minden történész esetében elérkezik az az idő, amikor a kétségbeesés, a töredezettség és az erőszak ellentétes erőiről tudomást kell venni, elsősorban azért, mert azok az erők mindig is léteztek a Mozgalomban, másodsorban pedig azért, mert egy erősödő trendet képviseltek. Ennek ellenére, a legtöbb tudós elköveti azt a hibát, hogy a saját szubjektív történelmi fordulópont-értelmezését használja [arra vonatkozóan, hogy a negatív jellemzők hogyan kaptak jelentős lendületet a Mozgalomban] és azután azt az időpontot [amikor csak lehetséges] a »60-as-korszak« befejeződésének hirdeti. Más szóval, mivel a »60-as éveket« jónak, pozitívnak és erőszakmentesnek tartják, a Mozgalomban fellépő negatívitás minden jelentős eseménye a korszak végének tekintendő. Érdekes, hogy ezek a »60-as évek« végét hirdető nyilatkozatok gyakran a »60-as-korszaknak« az 1960-as évtized lezárására irányuló szüntelen szükségére alapozódnak [a végpontként leggyakrabban választott esemény az Altamont Fesztivál, de néhány szerző korábbi eseményeket jelöl meg, mint például az SDS feloszlása 1969 júniusában]. Azt állíthatjuk, hogy ennek a határvonalnak 1969 év végi [vagy ahhoz közeli] megjelölése érdekében a »60-as évek« történelmével foglalkozó legtöbb szerző így jár el és az 1960-as évtizedet közvetlen bináris ellentétbe állítja az 1970-es évtizeddel. Ennek eredményeként, az 1960-as éveket »jónak« tartják, míg a 1970-es éveket »rossznak« tekintik. Vagy talán pontosabban, a 60-as évekhez tartozó eseményeket »jónak«, és a 60-as évekhez nem tartozóakat [vagy oda nem illőket] »rossznak« tekintik. Elméletük kidolgozása érdekében az 1960-as éveket a remény, az egység és az erőszakmentesség idejének láttatják, míg az 1970-es éveket [vagy az 1960-as évek végét] a kétségbeesés, a fragmentáció és az erőszak időszakának tartják. Bár 1970-ben 1969-el összehasonlítva kevés dolog változott meg, az évtizedváltást úgy kezelték, mint valamiféle szembefordulást a korábban történetekkel. Így az 1960-as évtized utolsó évét az 1970-es évtized első évétől leválasztották, és az utóbbit szigorúan újradefiniálták, a pozitív helyett pedig a negatív elemeket hangsúlyozták. Másszóval, minden, ami az aktuális 1960-as évtizedben

történt olyan értéknormához tartozik, amely mind az egyéni, mind a csoportakciókat, az alkalmazott taktikát és az észlelt eredményeket tekintve egy túlzottan pozitív mítoszon alapul. Ezzel szemben, ezen ráerőltetett etikai dualizmus miatt minden konfliktusos magatartás, ellenzéki erő és úgynevezett negatív ellentmondás már nem fér bele a ›60-as korszakról‹ folytatott normál diskurzusba, hanem csak korszak befejezésének megjelölésére szolgál. Ahelyett, hogy minden magatartás-különbséget egy nagyobb egész részeként láthatnánk és ismerhetnénk meg, csupán a ›60-as korszak‹ fejlődésének leírásával találkozunk, amely egy befejezetlen kétrészes dialektika. Egy önigazoló pozitív kezdettel indul és vele ellentétes negatív befejezésbe vált át. Ennek eredményeként az események leírásakor az első időszakban túlzott idealizálást, pozitív illúziókat és vágyálmok kergetését látjuk. A csupán néhány évvel későbbi eseményekhez viszont a túlzott reménytelenség érzése, a démonizálás és az illúziók szertefoszlása kapcsolódik. Ahogy a történet tovább folytatódik, az először fantaszkusnak és ártatlannak tűnő dolgok, az Altamont Fesztiválon hamarosan rettenetessé és hibássá válnak. Ez a történelem-értelmezés túlságosan leegyszerűsítő és egyszerűen nem is igaz. Az a probléma, hogy nincs harmadik lépés a dialektikában, nincs hegeli típusú, az ellentmondásokat feloldó szintézis. Nincs túllépés a kettősségen, amely a ›60-as korszak‹ egyes részeit se nem túl pozitívan, se nem túlzottan negatívan mutatná be. A teljes képnek mindkét ellentétpárt állandóan magában kell foglalnia, nevezetesen a jót és a rosszat, a pozitívat és negatívat, az erőszakmentességet és az erőszakot, a reményt és a kétségbeesést. Ha kigyomláljuk és megtagadjuk a korszak első éveiben tapasztalt negatív jelenségeket, vagy a későbbi években nem vesszük észre a jót, akkor eltorzítjuk a ›60-as korszakot‹ nemcsak azzal, hogy leválasztjuk az 1970-es évek elejét és közepét, hanem becsapjuk magunkat még azzal is, hogy a Mozgalom első néhány éve tökéletes volt.

Így az első feladat ebben a dolgozatban az volt, hogy kiderítsük: sok történetíró miért rövidítette le a ›60-as korszakot‹ és általában miért zárták le 1969 vége körül.

Kutatástörténet, a fő problémák és a forrásanyagok

Míg a 60-as évek kezdetének és csúcspontjának ellen-kulturális mozgalmát sok cikk, könyv és film jól dokumentálja, a csúcspont utáni és az utóbbi éveket is szinte mindig elhanyagolták [vagy még tagadták is, hogy a Mozgalom valódi részei voltak]. Így sok egyetemi kurzus, mint a kaliforniai Sonoma Állami Egyetem *Hatvanas évek* című, az 1940-es évek második világháborút követő időszakával indul és az 1969 nyarán megrendezett Woodstock Fesztivállal zárul le.⁵ Tény, hogy az ellen-kultúrával foglalkozó legtöbb publikációra nagyon jellemző, hogy az 1969-es évek végével lezárul, általában az Altamont Fesztivállal és a Charles Manson család decemberben elkövetett gyilkosságaival befejeződik [így Dalton, D., *Altamont: End of the Sixties Or big mix-up in the middle of nowhere?* 1999.] Azt állítjuk, hogy ez a '60-as korszak' eltorzítása, amiből egy sajátosan kínos helyzet alakul ki: a 60-as évek története gyakran röviddel azután végződik, hogy a csúcspontját a Woodstock Fesztiválon elérte volna.⁶ Ennek az a jelentősége, hogy a '60-as korszakból' sok év ki van zárva. Az egyik fő célunk éppen az, hogy a történelemnek ezt a nagymértékben elhanyagolt részét, az 1970-1976 közötti elfeledett éveket újra összerakjuk és bemutassuk: ugyanúgy ahogy minden időszaknak van kezdete és fejlődési szakasza, szükségképpen ennek is kell legyen egy hanyatlási periódusa és vége is.⁷ Továbbá, annak ellenére, hogy néhány kiadvány vagy egyetemi kurzus az 1970-es évekkel is foglalkozik, általában vagy csak az első évet tárgyalja, akár 1970 első évét [Chapman University], vagy nagyon felszínesen csak az első néhány évet érinti [University of Washington]. Egy másik fontos hozzájárulás részünkről, hogy bemutatjuk: a történészeknek a '60-as korszak' 1960-as évtizedbe történő beillesztésére irányuló törekvése bizonyos értelemben elfedi a korszakban benne rejlő és mögöttes negatív elemeket, legalábbis addig a pontig, amíg a szerzők a maguk részéről hasznosnak ítélik az évtizedet lezárni. A hiányosságok vagy a hibák ilyen fajta lebecsülésének igazolására alkalmazott technika a Mozgalomnak az egész évtizedre vonatkozó [a lehető legnagyobb mértékű] rendkívül pozitív beállításából áll egészen addig, amíg a gát át nem szakad és a túlnyomó negatív jellemzőket már nem lehet többé elrejteni. Azt állítjuk, hogy a 60-as évek negatív jellemzőire történő ráébredés a különböző írók esetében tetszőlegesen eltérő időpontokban valósult meg [ezek közé tartozik Gene Anthony, aki a hippy mozgalom végét 1967-re datálja, és Robert Houriet, aki 1968-at a remény szertefoszlásának nyilvánította a politikai aktivista mozgalomban, valamint Alexander Bloom és Wini Breines, akik 1968-at a legtöbb ember az afro-amerikai polgárjogi mozgalom befejeződésének

⁵ The Sixties, course syllabus, Liberal Studies 320, Sonoma State University, Fall 1987.

⁶ Santelli, Robert, *Aquarius Rising: The Rock Festival Years*. New York 1980, 162.

⁷ Strauss, William –Howe, Neil, *An American Prophecy: The Fourth Turning: What the Cycles of History Tell Us about*

tartják.^{8 9 10} Mindazonáltal szükséges az elővigyázat! Ha a gát átszakad, a korai 1960-as évek optimista mítosza gyakran egészen váratlanul és drasztikusan ellenkező végletébe csap át. Habár minden egységes, reményteli és erőszakmentes, egyszerre hirtelen töredezettség, kétségbeesés és erőszak bukkan elő [lásd Russell, E. A., *Let it Bleed* 2009]. Ez a bináris kettőség oda vezet, hogy figyelmen kívül hagy mindent, ami az időhatár[általában 1969 után] történik. Ez hiba, mivel az 1970-es évek korai és középső szakaszát a 60-as évek kiterjesztésének kell nevezni, hiszen a vietnami háború, a háború-ellenes tüntetések, a hippikommunák, a rock fesztiválok, továbbá az afro-amerikai és más, nem fehér népek felszabadítási küzdelmei még tovább folytatódtak.

Nem csak arról született sok elmélet, hogy mikor ért véget a teljes ›1960-as korszak‹, de arról is sok publikáció jelent meg, hogy a Mozgalom különböző részei mikor értek véget. A 60-as évek hippimozgalmának bukásáról szóló egyik legnépszerűbb magyarázat bizonyára Altamont borzalmas történetéből fakad. Russell [*Let it Bleed*] az Altamont fesztivált Woodstock után a következő nagyobb fejlődési állomásnak gondolta, amely egyre nagyobbá és vonzóbbá vált. Mindazonáltal, itt a love-generáció erőszak-orgiába, gyilkosságba, kemény drogokba és őrületbe ment át. Ahogy a történet továbbhalad, Altamont után a fiatalok első alkalommal ébredtek és jöttek rá arra, hogy veszítettek, hogy semmiben sem jobbak, mint bárki más és nincs esélyük [vagy képességük] a világ megváltoztatására. Altamont annyira ellentétes Woodstock szellemével, annyira pusztító, hogy a naív hippie idealizmus ott és akkor véget ért. Todd Gitlin [*The Sixties: Years of Hope, Days of Rage*] szerint a Vízöntő-korszak álma elveszett, és "ezer szilánkra repedt szét". Russell és Gitlin [és számtalan más szerző] által támogatott, ünnepeelt történelem-változással az a probléma, hogy felzárkózik az események hirtelen negatív irányú fordulatváltásához, mintha a negatív jelleg valami új lenne. Amint azt már leszögeztük, ezek a negatív körülmények nem Altamontban alakultak ki; ezek a hippie jelenetnek mindig is részei voltak. Ez vonatkozik a Manson hippicsalád gyilkosaira is. Jóval a *Life Magazine* 1969 december 12-i számában megjelentek [*The Love and Terror Cult*] előtt az említett negatívumok már részei voltak a jelenetnek ([s el kell ismernünk, hogy] a "hippie-élet sötét oldala" ismert volt [Curt Rowlett]). Ennek ellenére, bár általában csak a szőnyeg alá söpörve, de olyan szerzők, mint Lewis Yablonsky [*The Hippie Trip*] elég korán, már 1968-ban visszataszító tényekről számoltak be. Az új hippie szubkultúráról első kézből szerzett tapasztalatait Yablonsky már 1967-ben úgy jellemzi, hogy ez a szubkultúra keserűségben, kiábrándultságban, kemény dro-

America's Next Rendezvous with Destiny. New York 1997, 28-33.

⁸ Anthony, Gene, *The Summer of Love: Haight-Ashbury at its Highest*. Milbrae 1980, 175.

¹⁰ Huriet, Robert, *Getting back Together*. New York 1972, 16-20.

¹¹ Boom, Alexander – Breines, Wini [eds.], *Takin' It to the Streets* New York 2003, 112.

¹² Gitlin, Todd, *The Sixties: Years of Hope, Days of Rage*. New York 1993, 406.

¹³ Yablonsky, Lewis, *The Hippie Trip*. New York 1968, 348-366.

gokban, ellenségességben, erőszakban, lopásban, nemi erőszakban, sőt gyilkosságban merített meg.¹³

A Mozgalom afro-amerikai polgárjogi részének egy tipikus idővonal- narratívája nagyon hasonlít a Head, T., [*History of the Civil Rights Era 1954-1968*. 2009] által leírtakhoz: Brown a Board of Education ellen (1954); Martin Luther King, Jr and the Southern Christian Leadership Conference(1955-1956); Rosa Parks and the Montgomery bus boycott; desegregation of Little Rock Central High (1957); Greensboro lunch counter sit-ins(1960); Freedom Rides (1961); James Meredith admitted to the University of Mississippi (1962); The March on Washington for Jobs and Freedom; "I have a dream" (1963); Freedom Summer in Mississippi (1964); a Civil Rights Act (1964); a Voting Rights Act (1965); a Martin Luther King Jr. elleni merénylet (1968) és a Civil Rights Act (1968)-cal fejeződik be. Valójában a történészek leggyakoribb véleménye abban összegezzhető, hogy a polgárjogi harcok korszaka Martin Luther King április 4-én történt meggyilkolásával, majd az azt követő, több mint 100 városban kitört zavargásokkal és az 1968. április 11-én elfogadott Civil Rights Act-tel [Polgárjogi Törvénnyel] ért véget. A korszak lezárásának az indokaként Martin Luther King elvesztésének a Mozgalomra gyakorolt igazán nagy hatását jelölik meg. Marshall, A. G., [*The American Oligarchy, Civil Rights and the Murder of Martin Luther King*] szerint, King "kétségtelenül a polgárjogi mozgalom vezetője" volt, és még életének utolsó évében is a szegénység és a birodalom elleni küzdelmet irányította. Halála egy vágyott erős nemzeti vezető iránti vákuumot hozott létre, amely egy már addig is hanyatló szervezeti erővel párosult és ez megkönnyítette az egész polgárjogi mozgalom további meggyengülését¹⁴ Sőt, az erőszakmentes direkt cselekvés legnagyobb bajnokának elvesztésével, felgyorsult a Mozgalom forradalmi harc felé fordulása [amit sok történész, mint például Piven, F. F. és Cloward, R. A. [*Poor People's Movements*. 1977.] is kihagynak a polgárjogi vitából]. Ehelyett a legtöbb történész, mint Farber, egyetértenek Martin Luther Kinggel abban [és az ő Southern Christian Leadership Conference-el], hogy az erőszakmentesség elvének fenntartása elengedhetetlen volt a feketék ügyének felszínen tartása érdekében [mivel a fehérek milliói fordultak dühösen szembe a polgárjogi mozgalommal, amikor a fekete radikálisok lázadást indítottak].¹⁵ Martin Luther King [aki végül is baptista lelkész volt] úgy vélte, hogy az erőszak minden formája összeegyeztethetetlen a keresztény hittel; azonban most hogy meghalt, sokkal kevésbé volt vita a kérdésben. Sőt, miután Kinget megölték, Stokely Carmichael [a Black Panther Party »tiszteltetbeli miniszterelnöke«] kijelentette: "*Tegnap este Fehér Amerika megölte Dr. Kinget. Amerika egy csomó dolgot ma sokkal könnyebbé tett sok fekete számára. Már nem kell szellemi vitákat folytatni, a fekete emberek tudják, hogy fegyvereket kell szerezniük*". Ily módon a polgárjogi küzdelem célja radikálisan megváltozott, "a társadalmi rétegződés

¹⁴ McAdam, Doug, *Political Process and the Development of Black Insurgency, 1930-1970*. Chicago 1982, 182-186

¹⁵ David Farber, *The Age of Great Dreams: America in the 1960s*. New York 1994, 116

békés átalakítása helyett a fehér kultúra erőteljes és erőszakos megsemmisítése és egy domináns Black Power [Fekete Hatalom] létrehozása a feladat". Mindazonáltal a *Black Power* különböző formái [a fekete nacionalizmus és a fekete szeparatizmus], amelyek 1968-1969-ben nagyon népszerűek voltak, már korábban elkezdődtek. Tény, hogy sok fiatal és a radikálisabbak már az 1960-as évtized közepén [teljes erővel] elkezdtek foglalkozni ezekkel a gondolatokkal. Valójában a *Black Power* mozgalmat a korábbi integrációs típusú mozgalomtól az különböztette meg, hogy az erőszak fogalmát [akár önvédelemből akár támadó jelleggel taktika célból] kezdték el használni. A kérdés az hogy, ha a fekete militáns csoportok, mint a *Black Panthers* már 1966-ban létrejöttek és a Diakónusok Önvédelmi Szervezete is már 1964-ben létezett, akkor hogyan tudjuk nem beleérteni az 1970-es fekete forradalmi küzdelmeket a 60-as évek történelmi felszabadítási diskurzusába? Azt állítom, hogy képesek vagyunk rá! Az erőszak bizonyára nem volt újdonság az afro-amerikaiak előtt, mivel a városi gettózavargások már 1963-ban elkezdődtek és az 1960-as évtizedben növekedtek. Az erőszakmentesség stratégiájának nagy eszméi és etikai normái ezeknek a felkeléseknek idején eltűntek", az ésszerűség helyett a fosztogatás, a gyűjtogatás és a terror következett be."

A Mozgalom háborúellenes [és más különböző politikai] szempontjaira összpontosító sok kommentátor a 60-as évek történelmének végét valamikor 1968 közepe és 1969 vége közötti időszakra teszi. Terry H. Anderson, [*The Movement and the Sixties* 1995] a korszak végét 1968 novemberéhez, Nixon elnökké választásához köti, mivel a hippiket, a háborúellenes tüntetőket, valamint a fekete lázongókat és az egész liberális napirendet ellenzők számára ez a választási eredmény győzelemnek látszott. [A liberális napirendet az átlagember úgy érezte, hogy az említett ellen-mozgalmak mindannyian abból nőttek ki].¹⁶ Hasonlóképpen, a 2002-ben megjelent "*Imagine Nation*" azt állítja, hogy Nixon elnökké történő megválasztása [egy anti-ellenkultúra platform alapján] a Mozgalomnak olyan súlyú zord valóságot produkált, hogy ez súlyos csüggedéshez és hamarosan töredezettséghez vezetett.¹⁷ A "*Takin' it to the Streets*" című írásukban Bloom és Breines a 60-as éveket 1968-ban lassan kihálóznak ítélik, "a minőségi koncepciók és az erkölcsi normák hanyatlásának" ebben az évben történő megindulásával és ezt követően keserű belharcokkal párosulva. Eközben James Miller a [*Democracy is in the Streets: From Port Huron to the Siege of Chicago*. 1994] a korszak végét az SDS 1969 júniusi szakadásához köti.¹⁸ Godfrey Hodgson [*America in Our Time*. 1976] úgy véli, hogy a 60-as évek végén kettős folyamat zajlott le. Elsősorban, 1969 november 3-án Nixon nyilvános adásban mondta el híres ›csendes többség‹ beszédét kijelentvén, hogy az emberek többsége számára eljött az ideje, hogy visszaszerezzék a hangjukat, és "ne engedjék meg, hogy az amerikai

¹⁶ Anderson, Terry H., *The Movement and the Sixties: Protest in America from Greensboro to Wounded Knee*. New York 1995, 293.

¹⁷ Braunstein, Peter – Doyle, Michael William [eds.], *Imagine Nation*. New York 2002, 12.

¹⁸ Miller, James, *Democracy Is in the Streets: From Port Huron to the Siege of Chicago*. Cambridge, Massachusetts 1994, 350-390.

politikát az utcákon tüntetéseket szervező kisebbség diktálja".¹⁹ Másodsorban, tizenkét nappal később, november 15-én a Nixon-kormányzat erős nyomást fejtett ki annak érdekében, hogy egyetlen televíziós hálózat se adjon élő közvetítést a történelem legnagyobb háborúellenes tüntetéséről; ez "meggyőzte az amerikai népet, hogy a békemozgalom kimúlt." Más szóval, Hodgson szerint Nixon [és az elit sok tagja] részéről szándékos kísérlet történt azzal a céllal, hogy a média figyelmét "a militáns baloldalról [...] a közép és a jobboldal felé" tereljék át. "Nem meglepő ezután, hogy Irwin és Debi Unger, [*The Times were a Changin'* 1998] idézik, Nicholas von Hoffman rovatvezetőt aki [leszámítva az 1970-es tüntetéseket] a 1969 novemberi hatalmas moratórium tüntetést az utolsó nagy megmozdulásnak nevezte. "Ez volt a legjobb, ez volt a legnagyobb, ez volt az utolsó háborúellenes tömegdemonstráció".²⁰ A fenti szerzőkkel az a gond, hogy a figyelmüket talán a 60-as évek befejeződésének kezdetére és nem a valódi korszak végére összpontosítják. A >60-as korszak< messze nem ért még véget, még akkor sem, ha összezúzására összehangolt erőfeszítéseket tettek. Bár a fent említett tudósok közül néhányan elismerik, hogy különböző akciók és tevékenységek az 1970-es években is léteztek, de ők is vagy alig tesznek említést róluk [Bloom és Breines], vagy gyorsan átsiklanak felettük [Gitlin], vagy úgy tekintik, hogy azok már másik időszak azaz az 1970-es évek megítéléséhez tartoznak [Unger és Unger]. Másrészt, Anderson és Hodgson az 1970-es évek Mozgalmának túlságosan fősodorbéli amerikai felfogására és nem magára az aktuális mozgalomra összpontosítanak [Én amellet érvelek, hogy rajtam kívül senki sem pótolta olyan alaposan ezt a hiányt, nevezetesen, hogy mi történt a Mozgalomban az 1970-es évek elején és közepén.] Miközben Braunstein és Doyle túl sokszor véli úgy, hogy az 1970-es évek semmi másról nem szólnak, mint versengő, egymással szemben álló kis mozgalmakról, eközben elveszítik a fonalat, hogy észre-vegyék, hogy mindezen különböző érdekcsoportok a Mozgalmon belül mennyire részei egy nagyobb egésznek, vagyis a >60-as korszaknak< is.

Végül vannak olyanok is, akik a 60-as évek politikai és egyéb részeinek a befejeződését az 1970-es évtizedbe helyezik. Például Gitlin az 1970 március 6-án történt úgynevezett Greenwich Village-i Városházán történt robbanást tekinti a 60-as évek diákmozgalmi befejeződésének. A radikális Weather Underground tagjai által készített bomba idő előtti felrobbanása három tag azonnali halálát okozta. Gitlin a következőket írta: "Amit Altamont a [hippi] ellenkultúrának jelentett, a Városháza felrobbantása a diákmozgalomnak ugyanazt, vagyis a >halál kultúrájának< szétfröccsenő dühét jelentette. David Farber [*The Age of Great Dreams*. 1994] számára a 60-as évek narratívája valójában egészen 1973 januárig, a vietnami háborúban megkötött tűzszünetig tart. Eközben Maurice Isserman és Michael Kazin [*America Divided: The Civil War of the 1960s*", 2011] szerint a 60-as évek csak Nixon elnök 1974 augusztus 9.-i lemon-

¹⁹ Hodgson, Gofrey, *America in Our Time*. New York 1976, 377-389.

²⁰ Irwin Unger and Debi Unger [eds.], *The Times Were a Changin': The Sixties Reader*. New York 1998, 297.

dásával érnek véget. [De szerintünk még ez is túl korai időszakasz határ].²¹

Annak ellenére, hogy azok a szerzők is, akik a ›60-as-korszak‹ befejeződését az 1970-es évtizedbe helyezik, miközben óriási hangsúlyt fektetnek az 1960-as évtizedben történt eseményekre, csak jelentéktelen helyet biztosítanak a 1970-es évtizednek. Így Farber több mint kétszáz oldalt írt az 1960-1969 közötti évekről, de mindössze hét oldalt az 1970-1973 közötti időszakról. Gitlin majdnem négyszáz oldalt szentelt az 1960-as évtizednek és csak kevesebb mint harmincat a 1970-es évtizednek. Sőt, Isserman és Kazin hasonlóan csak húsz oldalt szánt az 1970-es évek öt évének, amelyekről helyesen állítják, hogy részei a 60-as éveknek, miután közel háromszáz oldalon az előző évtizedről írtak. Ez tényleg mindenkinél ugyanaz a történet, kivéve, ha a könyv konkrétan a 70-es évekről szól. Ez esetben, az évtized első fele elnagyolt és a második fele alaposan kidolgozott. Más szóval, az 1970-es évek hozzávetőlegesen első hat éve mindig elhanyagolhatónak tűnik. Disszertációnk célja, hogy kitöltse ezt az űrt és bemutassa, hogy mi történik a 60-as évek Mozgalmának az utolsó éveiben, amelyek 1970-es évtized több mint a felét felelelik.

Összességében a legtöbb történész háromféle módon próbálja meg strukturálni az amerikai 60-as korszakot annak érdekében, hogy megoldást találjon a korszak negatív jellemzőinek a saját narratívájába való beillesztésére. Az első módszer, amint már említettem [és ami a leggyakoribb is], hogy a korszak 1960-ban, John F. Kennedy elnökké választásával fényesen indul, remélhetőleg a Johnson-kormányzat első éveiben tovább folytatódik [ez a polgárjogi mozgalom sikerének csúcspontja], és valamikor az 1960-as évek utolsó éveiben elhalványul, amikor a Mozgalom egyre negatívabb [vagy nem 60-as évek szerű] irányba fordul.

A második módszer az 1960-as évtizedet két részre osztja "jó" vagy "rossz" címkét aggasztva rá. A harmadik módszer talán ritkábban használt felosztása, az úgynevezett ›hosszú 60-as évek‹, amely lehetővé teszi a 60-as korszak folytatását az 1970-es években is. Értekezésünk elsősorban az első két módszer ellen érvel.

Állítjuk, hogy a második módszer sokkal szélsőségesebb mint az első. Nemcsak elválasztja az 1970-es évtizedet a 60-as korszakól [ugyanúgy, mint az első módszer], hanem még két részre is felosztja, s ezzel megkülönbözteti az 1960-as évtizedet állítólagosan etikus és morális tisztaságának védelme érdekében. Ez esetben a 60-as korszak vége 1968/1969-ről valamikor az 1960-as évek közepére helyeződik át.

Másszóval, az 1960-as évek nagyobb részét nem tekintik ›60-as éveknek‹ [vagy valódi ›60-as éveknek]. ›A jó 60-as évek‹ ily módon hozzávetőleg az 1960-as évtized első felének felelnek meg. Ennek egyik példája Gitlin, aki a Mozgalmat elválasztja egyfelől attól, ami konstruktív és értékes volt, másfelől attól, ami hiábavaló és káros. A ›jó 60-s évekbe‹ (1960-1966) beleérti a polgárjogi mozgalmakat és a korai

²¹ Isserman, Maurice –Kazan, Michael, *America Divided : The Civil War of the 1960s*. New York 2011, 269-300.

diákmozgalmakat és a háborúellenes mozgalmakat is, míg a ›rossz 60-as évek‹ olyan radikális underground csoportok megalakulását tartalmazzák, mint a Weather Underground és a Black Guerilla Family, amelyek robbantásokra és "fegyveres harcra" összpontosítottak (1967-1969/70). Paul Goodman az akkoriban híres amerikai regényíró és társadalomkritikus hasonlóképpen értékesnek és fontosnak tartotta a 60-as évek első felét. Támogatta az 1964-es Free Speech Movement-et Berkeley-ben és kijelentette, hogy "annak sok értelme van". Azonban ő is kiábrándult, amikor 1962-ben és 1963-ban a "morális integritás" és a "politikai konkrétság" eltűnését észlelte. Az 1960-as évek utolsó végei felé az értelmiségi Goodman is eltávolodott a hippí fiataloktól, a városi zavargásoktól, a "hősködéstől", az egyre terebélyesedő üres – vagy erőszakos – forradalmi beszélgetésektől. Goodman, másokhoz hasonlóan világosan disztinívál: 1962-ben az SDS Port Huron-ban jó, míg 1968-ban a Yippik Chicago-ban rosszak; a polgárjogi mozgalom jó, a Black Power mozgalom rossz; a fehér fiatalok meghívása 1964-ben Mississipi-be jó, a fehérek kirúgása 1966-ban az SNCC-ből rossz; a new-yorki népzene és a korai Bob Dylan jó, a San Francisco pszichedelikus rock rossz. Végül, Bernard Von Bothmer nemrégiben új dimenzióval gazdagította a témát [a második és a harmadik módszer kombinálásával].²² Azt állítja, hogy a mai politikusok a ›jó 60-as évek‹ és a ›rossz 60-as évek‹ koncepciót saját politikai nyereszkesedésükre használják. Állítólag az 1960-as évtizedet Bothmer is két részből állónak tekinti, úgymint a feltételezett, idealisztikus korai évek, amikor a Mozgalom fenntartotta elveit és pozitív színben tűnt fel [vagy amit mi 60-as éveknek nevezünk] és az azt követő kétségbeesés, káosz és erőszak évei [amit mi megtagadunk, nem tekintjük a 60-as évek részének]. Ennek eredményeképpen az amerikai politikusok játékba kezdtek: a ›jó 60-as éveket‹ saját politikai pártjuknak tulajdonították, míg a ›rossz 60-as éveket‹ az ellenzéknek. Bothmer azt írta: "A konzervatívok a liberálisokat a rossz 60-as évekkkel azonosítják. A liberálisok pedig megpróbálják magukat a jó 60-as évekkel azonosítani." Valójában, a Demokrata párt [a többé-kevésbé liberális párt] a 60-as éveket (1960-1965) magának követeli, mivel 1961 januárjától 1969 januárjáig a demokraták gyakorolták a végrehajtó hatalmat. Számukra a Hatvanas éveket John F. Kennedy, Robert Kennedy, a Peace Corps, Martin Luther King, az integracionalisták, a polgárjogi mozgalom, a March on Washington 1963-ban, a Civil Rights Act és a Voting Rights Act jelentették. Másrésztől, a republikánusok a ›rossz 60-as évek‹ képét a demokraták ellen használják fel. A republikánusok által felmutatott kép különböző éveket takar, nemcsak az 1960-as évek elejét [amelyet ők az ötvenes évek részének tartanak], hanem olyan cselekvéseket és incidenseket is ideértenek, amelyek nemcsak az 1960-as évek végén történtek, hanem egészen 1974-ig. [A republikánusok szeretik megtagadni ezeket az éveket, mivel ők – Nixon – volt[ak] hivatalban 1969-től 1974 augusztusáig]. Végülis az egyetlen valódi vita a három szerző között abban áll, hogy hol húzódik a határvonal a ›jó 60-as évek‹ és a ›rossz 60-as évek‹ között. Goodman és Bothmer számára a ›rossz 60-as évek‹ egy kissé korábban

²² Von Bothmer, Bernard, *Framing the Sixties: The Use and Abuse of a Decade from Ronald Reagan to George W. Bush*

kezdődik (1965 vs. 1967), míg Gitlin esetében a vietnami háború teljes eszkalációja és a vonatkozó háborúellenes tiltakozások is ide tartoznak. Goodman és Bothmer nem tesz különbséget az 1960-as évek közepének békés demonstrációi és a későbbi évek erőszakosabb, amerikai-ellenes Viet-Kong melletti tiltakozásai között, mint Gitlin. Fontos megjegyezni, hogy Bothmer részletesen leírja azt is, a republikánusok hogyan használják fel az 1970-es évek első öt évét a 60-as évekről szóló vitában. Szerinte annak meghatározása, hogy ténylegesen mikor zajlottak a 60-as évek, inkább az ideológiához, mint a "sajátosságokhoz" tartozik. Mindazonáltal, ez a ›jó 60-as évek‹ – ›rossz 60-as évek‹ fogalmi ellentétpár-modell továbbra is elválasztja a pozitívumot a negatívumtól. Ha nem valljuk be, hogy a ›60-as-korszak‹ mindenkor jó és rossz, helyes és helytelen, remény és kétségbeesés, erőszakmentesség és erőszak keveréke volt, akkor az a ›60-as korszak‹ folyamatos további szűkítéséhez és nem a szükséges kiterjesztéséhez vezet.

A ›hosszú 60-as évek‹ nevű harmadik módszer lehetővé teszi és magába foglalja a ›60-as korszak‹ folytatását a 70-es években [az értekezésünk ezt a hagyományt követi a későbbiekben megemlíthető különbségekkel]. A 60-as éveknek a 70-es évekbe történő átnyúlása nem új gondolat, de többé kevésbé olyan probléma, amelyet sok történésznek kell megoldani. Valójában a 60-as éveknek első és második módszerrel való lerövidítését alkalmazó történészek is időnként beismerik, hogy a 60-as évek bizonyos témái 1969 után is fennmaradtak, de kutatásaikban vagy csak néhány oldalt szántak az utolsó éveknek, vagy a ›jó 60-as évek‹ és a ›rossz 60-as évek‹ dichotóm modellt használták annak bizonyítására, hogy azok az évek valójában már nem tartoznak a 60-as évekhez. Ezzel szemben azok, akik [miként mi is] a ›hosszú 60-as évek‹ mellett érvelnek a Mozgalmat az 1970-es években érintő növekvő negatív jelenségek és az elkorcsosulás ellenére számos pozitív dolog is történt. Azonban én és mások is ezt az 1960-as évtizedben elkezdődött trend világos folytatásaként látjuk. Ráadásul, ha megállunk és elgondolkodunk, rájövünk, arra, hogy az 1970-es évek első éveit az 1960-as évek utolsó éveivel azonosnak látszanak. Ugyanazok a témák és tevékenységek folytatódtak tovább, például a vietnami háború, a katonai behívások, a háborúellenes tiltakozások, a fekete hatalom, a hippik, a kommunák és a rock fesztiválok. M. H. Lytle szerint 1969 után a 60-as évek nemcsak tovább folytatódtak, hanem ráadásul még 1960 előtt kezdődtek.²³ A legtöbb történésztől eltérően Lytle az Elvis Presley híressé válásától Richard Nixon bukásáig eltelt durván húsz évet egyetlen korszakként kezeli. Három különböző szakaszt azonosít: a ›kulturális erjedés‹ fázisát az 1950-es évektől John F. Kennedy 1963-as meggyilkolásáig; az 1964-1968 közötti évek "barbár" háborús szakaszát a vietnami háború, a tüntetések, a hippik és a faji erőszak elterjedésével; és végül a Richard Nixon "új értékekre és identitásra épülő mozgalmainak" szakaszát különbözteti meg, amelybe a környezetvédők, a fogyasztóvédők, a feministák, a homoszexuálisok, a spanyolajkúak és a bennszülött

Amherst, Massachusetts 2010, 11-16.

amerikai aktivisták mozgalmi is beletartoznak. Értekezésünk [amellett, hogy nem foglalkozik a 60-as évek kezdetével] más megközelítést alkalmaz, minthogy tovább folytatjuk az eredeti három, nevezetesen az afroamerikai felszabadítási, a háborúellenes diákmozgalmi és a hippie csoportjainak kutatását. Az 1970-es évek elemzését illetően nem váltunk át újabb csoportokra, mint az másoknál az oly gyakran megtörténik. Ehelyett kitartóan követjük a három eredeti csoport fontos dolgait, dokumentáljuk tevékenységüket, miközben az újabb csoportokat beillesztjük ebbe a folyamatosan fejlődő alternatív 60-as évekbeli hálózatba. Az általunk elolvasott irodalom közül talán Anderson [*The Movement and the Sixties* 1995] 60-as korszakról kifejtett véleményével tudunk a leginkább egyetérteni. Anderson a 60-as korszakot két részre bontja: az ›erős hullámnak‹ nevezett első hullám időszakára (1960-1968) és a ›hullámhegynek‹ nevezett második hullámra (1968-1973). Anderson, mindenek előtt, a többi történésztől eltérően, akik az amerikai 60-as évek szakaszolására a második módszert alkalmazzák, nem próbálja meg az 1960-as évek első részét ›jó 60-as éveknek‹, a másikat pedig ›rossz 60-as éveknek‹ címkéjével ellátni. Jóllehet, hogy a 60-as éveket ő is két részre bontja, de nem próbálja meg az 1960-as évtizedet a közepén lezárni. Másodsorban, Anderson sem akarja az 1970-es évek első éveit leválasztani, amint azt az első módszer követői teszik. Anderson az 1969-1973 közötti éveket ténylegesen a ›60-as korszak‹ csúcspontjának tekinti! Azt mondja, hogy – bár a Mozgalom láthatóan sok kisebb részre töredezett szét [azaz környezet-védelmi ügyek, fogyasztóvédelem, nők helyzete, homoszexuálisok jogai] – nem szabad megfeledkezni arról a tényről sem, hogy a Mozgalom tovább "bővült". 1970-es évek elején több ember vett részt a Mozgalomban, mint korábban bármikor, mivel a baby-boom fiatalabb generációja éppen felnőttkorba kezdett lépni. Mindezek ellenére, úgy gondolom, hogy mind Lytle, mind Anderson túl korán zárja le a ›hosszú 60-as éveket‹. Andersonnál a 60-as évek 1973 január végén, a vietnami háborúban megkötött tűzszüneti megállapodással fejeződnek be, mondván, hogy "nincs se lelkes támogatás, se tömegfelvonulás, se buszos brigádok nem mennek Wounded Knee felé [az amerikai indián mozgalomnak az amerikai kormánnyal szemben hosszúra nyúló – az év februárjától májusáig tartó – tiltakozása alkalmával]." Ami Lytle-t illeti, ő az 1970-es éveket egészen Nixon elnök 1974. augusztusi lemondásáig továbbra is Hatvanas éveknek nevezi.

Disszertációmban a ›60-as évek‹ lezárását valamikor 1976 második felére teszem. Valójában azt hiszem, hogy a legfontosabb hozzájárulás részemről az amerikai 60-as korszak történelmének tanulmányozásához abban lellhető fel, hogy feltárom a Mozgalom történelmi eseményeit, amelyek a történészek és a laikusok számára már régen feledésbe merültek. Így ezzel a munkámmal bizonyítani tudom, hogy Anderson téved Wounded Knee-vel kapcsolatos állításaiban. Felfedeztem ugyanis, hogy igenis voltak Wounded Knee felé tartó felvonulások és buszos brigádok is; valójában a szövetségi marshallok által lelőtt

²³ Lytle, M. H., *America's Uncivil Wars: The Sixties Era from Elvis to the Fall of Richard Nixon*. New York 2006, 3-10.

egyik személy az ellenkultúra-mozgalom tagja volt és ő csupán segítségnyújtási szándékkal tartott Wounded Knee-be. Befejezésül, apró részletekkel örökítem meg az ellenkulturális mozgalom eseményeinek és más tevékenységeinek hét évét (1970-1976). Úgy vélem, hogy minél tovább kutattam az 1970-es éveket annál inkább rájöttem arra, hogy eddig még soha senki sem végezte el azt a munkát, amit én szándékozom, s ekképpen egyre több időt töltöttem el az 1970-es évek közepének tanulmányozásával.

A kutatás fő megállapításai

A ›60-as-korszak‹ 1969-ben történő lezárása legtöbb történész részéről azon alapul, hogy képtelenek az ellenkulturális mozgalom kedvezőtlen részeit integrálni a korszakról folytatott túlságosan pozitív párbeszédekbe. Alapos elemzés után arra a megállapításra jutottunk, hogy a túlsúlyban lévő negatív jellegzetességeket olyan eseményekhez társítják, amelyek számukra a 60-as évek végét jelölik [azaz nekik az Altamont rock fesztivál széttöredezettségéből, kétségbeesésből és erőszakból – és kisebb mértékben kábítószerrel való visszaélésből áll]. Másrészt, a Woodstock rock fesztivál [az úgynevezett ellenkultúra csúcspontja] túlzottan eszményített és a ›60-as korszak‹ ellenkezőleg is igaz jellegzetességeiből, mint egységből, reményből és erőszakmentességből tevődött össze. A 60-as évek ellenkultúrájában az egység, a remény és az erőszakmentesség megbomlásának időbeli meghatározására irányuló szándékkal kutatásaimból [az egész 1960-as évtizedet áttekintve] arra a következtetésre jutottam hogy az említett jellegzetességek mindig is részei voltak a mozgalomnak, bár az évek múlásával folyamatosan növekvő mértékben. A Mozgalom növekvő negatívítása részben a valódi változás lassú üteme felett érzett frusztrációval és a Mozgalommal szemben a kormány részéről alkalmazott elnyomással magyarázható. Paradox módon azt találtam, hogy a pozitív realitások a ›60-as korszak‹ egészében szintén jelen voltak. Végül figyelmemet az 1970-es évtizedre fordítottam, hogy kiderítsem vajon a 60-as évek mozgalma 1969 után is folytatódott-e, amelyre igen a válasz. A Mozgalom nemcsak az indokínai háború teljes befejeződéséig létezett [ezalatt 1975-ben Saigon elestét és a Mayaguez incidenst értem], hanem ezt követően is. A történelemkönyvek nem foglalkoznak azzal, hogy a háború után a Mozgalom hogyan folytatódott egy vietnami típusú angolai háború megakadályozása formájában, a katonai kiadások békés célokra történő fordítása mellett agitálva, tisztességes munkaért és életkörülményekért [a szegények számára tisztességes közüzemi díjakért és egészségi ellátásért] harcolva, az atomenergia ellen fellépve, és egyebekért.. Végezetül, nagyrészt az etabliment saját médiája semmisítette meg a ›60-as korszakot‹, amely elkezdte eljelentékteleníteni, semmibe venni, illetve divatjamúltnak tekinteni a hippiket vagy a politikai aktivizmust a háború utáni korszak folyamán.

Végezetül azt állítani, hogy a ›60-as korszak‹ az Altamont Fesztiválon [vagy bármely más eseményen] 1969 decemberében, vagy előtte ért véget, az egyszerűen abszurd. Az 1970-es évek eseményeinek időrendje azt mutatja, hogy valójában semmi sem történt az 1960-as évtized számszaki évét követően. Az ellenkulturális mozgalom ugyanolyan típusú eseményei és hiedelmei folytatódtak tovább a hatvanas

évek végén is. A vietnami háború és az ellentüntetések jóval átnyúltak a következő évtizedre is. A ›hippi« életstílus és a rockfesztiválok, a rockzene, a szexuális felszabadulás, a pszichedelikus kábítószerrel való kísérletezés, az egyének képességeinek felfedezésére irányuló szabadság, az önmegvalósítás szabadsága, a szólásszabadság, az időbeosztás szabadsága, a szigorúan meghatározott szerepektől és a hierarchikus státuszoktól való szabadság változatlanul szaporodóban voltak. Erősödtek az egyenlőségért, az igazságosságért, a nők felszabadításáért küzdő szervezetek, valamint a különféle faji és etnikai csoportok, így az afroamerikaiak, amerikai indiánok, a chicanok és puerto-ricóiak egyenjogúságáért folytatott zajos tiltakozások is. Más társadalmi mozgalmak is létrejöttek: így az alternatív gyógyszereket támogatók, az atomenergia ellenesek, a környezetvédelmi akciókra összpontosítók, a homoszexuálisok jogait követelők és az organikus élelmiszereket fogyasztók.

Az az állítás, hogy a 60-as évek az Altamont Fesztiválon véget értek számos félreértésen, vagy mítoszon alapul, így:

- (1) Az 1960-as évek az ellenkultúra számára a remény, az egység és a béke időszaka volt [emiatt az erőszak és a káosz a 60-as évek lezárulását jelenti].
- (2) Az 1960-as évek folyamán a politikai establishment elfogadóan állt a hippikhez, a radikális diákokhoz és a kisebbségek küzdelmeihez [az Altamonton kitört erőszak fordította szembe őket a Mozgalommal].
- (3) A Mozgalom filozófiai alapja a kezdetektől fogva egyedül Mahatma Gandhi erőszakmentes polgári engedetlenség hitének néhány változata volt.
- (4) Woodstock Altamont ellentéte [a kettősség fikciója] volt.

Az első mítosz, hogy az 1960-as évek az ellenkultúra számára a reményt, az egységet és a békét jelentették, távol áll az igazságtól. Altamont nem az első helyszín, ahol a Mozgalommal kapcsolatban erőszak merült fel. A megosztottság és az optimizmus elvesztése ugyancsak nem először jelentkezett. A hippie mozgalomban az úgynevezett ›*Summer of Love*« rendezvényen zavargások, nemi erőszak és gyilkosságok is történtek. A hatvanas évek mitológiájában 1967 nyara az az időszak, amikor a hippie mozgalom állítólag a legfejlettebb és legtisztább volt [1967 januárjában a *First Human Be-in* eseményen, amikor a legtöbb ember először hallott a hippikről]. Azonban a békés egymás mellett élés első mítoszából kitöröltek az olyan eseteket, mint a július 9-it, amikor a ›*peace and love*« hippie tagjai fizikailag támadták meg a Haight-Ashbury-ben őket figyelő turistákat és amikor a hippik az oda kikerkező rendőrökkel csaptak össze. Egyértelmű, hogy a Haight-i esemény [ahol a hippie mozgalom útjára indult] nem egyedi történet volt. Tény, hogy ebben a bimbózó bohém enklávében hasonló esetek fordultak elő január 14-én, március 26-án, április 2-án, 10-én és 23-án, illetve június 22-én. Maguk a hippik is bevallják, hogy a nemi erőszak „a Haight Street-en általánosan elterjedt volt”. A Diggers saját kommunikációs cégének 1967 április 16-i kiadványában a következő szerepel: "Csinos, kis, 16 éves középosztálybeli csaj jött el Haight-re, hogy

megnézze mi zajlik ott és egy 17 éves utcai kábítószer árus csípi fel őt, aki egész nap újra és újra injekciózza bele a speed-et majd 3000 mike-ot [mikrogramm LSD-t, a szokásos adag 12-szeresét] ad be neki és az átmenetileg önkívületlen állapotban lévő lányt minden éjjel kisorsolja a Haight Street legnagyobb gruppen-sex bulija részére." Végül augusztus 3-án és 6-án ismételten a jól ismert Haight-Asbury-i LSD kábítószerkereskedőket, nevezetesen John Kent Clarkot és Superspade-et holtan találták és a rá következő hetekben több hippit is megöltek.

A hippikommunákban és a rock fesztiválokon az erőszakos cselekedetek szerte az országban semmivel sem különböztek egymástól. 1967 októberében a 21 éves Groovy-t és a 18 éves Lindát holtan találják a New York város alsó keleti részén rendezett "kábitószeres hippikösszejövetelen". A *Time* magazin beszámolója szerint "Amikor Groovy megpróbálta megvédeni a lányt egy kazánfal téglával leütötték, az arcát pedig szétzúzták. Lindát négyszer erőszakolták meg és téglával ütötték." Végezetül, jóval Altamont előtt voltak nagyszabású erőszakkal jellemezhető rock fesztiválok is, ezek közé tartozik a Newport '69 Fesztivál 1969 június 20-22 között; a Denveri Pop Fesztivál 1969 június 27-28 között; A Newporti Jazz Fesztivál [rock zenekarok fellépésével] 1969 július 3-6 között. A következő idézet leírja, hogy mi történt a Denveri Pop Fesztiválon. "Először sok követ, utána üvegpalackokat és sörösdobozokat dobáltak. A stadion déli végénél a kerítést sikeresen ledöntő és már bent lévő emberek felmásztak a díszemelő tetejére és az alattuk lévő rendőrökre tárgyakat dobáltak. Politikai jelszavak hallatszottak az ordítás közepette és a zavargás előtt röplapokat osztogató AIM tagok a rakoncátlan tömeg részévé kezdtek válni. Egy nagy borosüveggel egy rendőrt leterítették a földre, majd a rendőrség a helyzetet most már elég komolynak ítélve könnygáz bevetése mellett döntött. A könnygázt tartalmazó lövedéket a tömegbe lőtték, amelyet csak a tömeg arcátlanul bátor tagjai dobáltak vissza a rendőrökre".

A második mítosz miszerint az 1960-as években a politikai intézmények és a többségi kultúra elfogadó volt a hippikkel, a radikális diákokkal és a kisebbségi küzdelmekkel szemben szintén nem igaz. Az Altamonthoz hasonló erőszak az átlagembereket nem távolította el a Mozgalomtól, csupán a benne résztvevőkről kialakult immár negatív képet erősítette meg. Az átlagember a hippiket dekadensnek, önpusztítóknak, egészségtelennek, erkölcstelennek tartotta és amint egy kaliforniai törvényhozó mondta "potenciálisan a legnagyobb veszélyt jelentik a nemzet hagyományos társadalmi szerkezetére". Tény az, hogy 1967 március 23-án San Francisco városa a hippiket "nemkívánatos személyeknek" nyilvánította. Ami a vietnami háborút illeti sok egyszerű ember az Egyesült Államok beavatkozása mellett volt, miután hitelt adott a "domino-elvnek", miszerint ha egy országban győz a kommunizmus, akkor a szomszédos országokban is győzni fog, igazolva ezzel a háborút. Ennek eredményeképpen a háborúellenes diákokat hazafiatlannak, kommunistáknak, árulóknak, buziknak és lázítóknak tekintették. Néhány kék galléros munkás, vagy »védősisasok« még fizikailag is rátámadt a háborúellenes tüntetőkre. A leghíresebb »védősisasok« zavargás New York városban történt, amikor 200 építőipari munkás áttört a rendőrségi véd-

vonalon és 73 személyt megsebesített, elsőként a ›leghosszabb hajú fiatalokat‹ ütlegekkel".²⁴ A leginkább megvetésre méltónak azt tartották ahogy "a radikálisok Viet-Kong és észak vietnami harci zászlókat lengettek, miközben az amerikai zászlót elégették és lehugyozták." A többségi kultúra tagjainak kedvenc jelszavai az 1967 októberi Pentagonnál történt zendülések megtekintése, az 1968 áprilisában és májusában történt Kolumbia Egyetem elfoglalása, valamint az 1968 augusztusi chicagói országos demokrata konvenció során történt erőszakos összecsapás után [s csupán néhányat említünk]: "Teljesen egyetértünk az Egyesült Államok politikájával!" és "Szeresd, vagy hagyd el Amerikát!" Amerikai átlagpolgár számára a nagy becsben tartott Woodstock maga nem jelentett győzelmet. Ehelyett, a fél millió kábítószer szívó, meztelenül úszkáló és hangos rock zenét hallgató fiatalok látványa "a tisztesség és a kötelesség amerikai értékei elleni merénylet és gyalázat."

A harmadik mítosz, miszerint a kezdetektől fogva a Mozgalom számára a filozófiai alapot kizárólagosan Mahatma Gandhi erőszakmentes polgári engedetlenségbe vetett hitének egy változata szolgálta, soha nem volt teljesen igaz még a kezdetekben sem. Kétségteljesen, Martin Luther King az afroamerikai polgárjogi küzdelemben 1955-től 1968-ban bekövetkezett haláláig Gandhi példáját követte. Szintén érvényes, hogy jelenleg King annak a korszaknak leghíresebb vezetője és még akkoriban is a nemzet veszélynek legkitettebb alakja az 1963-ban elmondott ›I have a dream‹ beszéde, valamint 1964-ben kapott Nobel béke-díja miatt. Mindazonáltal, sokan érveltek amellett is, hogy a fekete közösségben nem King, hanem Malcolm X és mások, mint Robert F. Williams és Ernest "Chilly Willy" Thomas voltak azok, akik az országos polgárjogi szervezetek pacifista stratégiájával szemben a fekete közösségre a legnagyobb hatást gyakorló alternatívát támogatták. A Deacons for Defense-ről szóló könyvében Lance Hill azt írja, hogy a passzív ellenállással párosuló kiábrándultság általános volt a feketék körében a Mozgalom korai éveiben is. A feketék megtagadták az erőszakmentes tiltakozásokban való részvételt, mert "úgy gondolták, hogy a passzív ellenállás a fehér erőszakkal szemben ugyanazt a degradáló uralmi és behódoló rítust reprodukálja, amely a rabszolgatartó/rabszolga viszonyt jellemzi." Ezen túlmenően, úgy látták, hogy nehéz magukévá tenni Martin Luther King erőszakmentességi üzenetét, miközben a Ku Klux Klan fekete asszonyokat erőszakol meg, feketék házaikat gyújtja fel, feketéket ver agyon és fekete gyermekek halálát okozva feketék templomait robbantja fel. Az idő előrehaladtával az erőszakmentesség ideológiája kegyvesztett lett. 1965 után a pacifizmust az újabb és radikálisabb Black Power mozgalom nagyjából kigúnyolta. Talán Robert F. Williams volt az első, aki fegyveres önvédelmi egységet hozott létre a fekete közösségben. 1957-ben Williams Észak-Karolina államban, Monroe-ban a helyi NAACP szervezetét fegyveres önvédelmi egységgé alakította át, amely korábbi második világháborús és koreai háborús veteránokból verbúváródott össze. Kijelentette, hogy elérkezett az idő, hogy "az erőszakkal erőszakot

²⁴ "Workers attack Students in N.Y., *San Francisco Chronicle*, May 9, 1970, A1

szegezzünk szembe". Világosan kimondta, hogy a jogi segítségben nem részesülő fekete polgároknak magukat kell megvédeni, mert "a szövetségi kormány nem állítja le a lincselést és az úgynevezett bíróságok legálisan lincselik meg az embereinket". Egy másik fegyveres önvédelmi szervezet 1964-ben Louisina-ban, Jonesboro-ban alakult meg a polgárjogi aktivisták KKK-val szembeni védelmének érdekében. 1966 végére Ernest Thomas vezetésével főleg Louisiana és Missisipi államokban a Deacons huszonegy helyi szervezettel bővült. A Deacons "védelmezte a felvonulókat, a fekete közösségekben járőrözött, a klántagokkal tűzharcot vívott, a helyi rendőrökkel fegyveres összecsapásokba keveredett". Válaszul a deszegregációra, a fehér felsőbbrendűséget hirdető erőszak növekedése a fegyveres önvédelmet a fekete szervezetek számára szükségessé tette, különösen a déli államokban. Az évek múlásával Martin Luther King is kezdte felismerni az erőszakmentesség korlátait és "morális szégyent ébresztett a déli fehér rasszistákban". King feladta Gandhinak a »megváltó szenvedés« elméletét, miszerint ha valaki az erőszakmentes ellenállás közben eleget szenved, végül változást idézhet elő az elkövetők szívében és fejében. Ezen túlmenően, King azt írta, hogy *"Tudtam, hogy soha többé nem emelhetném fel a hangomat a gettóban élő elnyomottakkal szemben alkalmazott erőszak ellen anélkül, hogy legelőször a kormányomról, a mostani világ legnagyobb erőszaktevőjéről ne beszélnék világosan"*. 1966 október 15-én Kaliforniában, Oakland-ben egy új csoport, a *Black Panther Party of Self Defense* jött létre. Ugyanazokat az önvédelmi elveket vette át és vált nem a polgárjogi, hanem az afroamerikai felszabadítási mozgalom új élcsapatává. Malcolm X halála előtt mondtak ihlették őket. "Elérkezett az idő, hogy önvédelemből vágjunk vissza akkor és ott, ahol a fekete embert igaztalanul és törvénytelenül támadják." A *Black Panther Party* "fegyveres polgári" őrzőjárdákat indított a rendőrök viselkedésének megfigyelése érdekében. Konfrontatív, militáns és erőszakos taktikájuk kiterjedt a nyílt fegyverviselésre és a rendőrök elleni fenyegetésekre. Rigmusaik közé tartozott: "A forradalom ideért, ideje felvenni a fegyvert, le a disznókkal!"

A radikális fegyveres fekete felszabadítási csoportok növekedésével párhuzamosan a főként fehérekből álló háborúellenes diákmozgalmak is a fegyveres harc egyre terjedő retorikáját használták. Tekintettel arra, hogy a 60-as évek nagyobb mozgalmainak minden része a korai időktől kezdve az afroamerikai polgárjogi mozgalmak vezető szerepét követte, az erőszak alkalmazásában való hit állandó erősödése mind a diák aktivistákra, mind a hippikre nagy hatással volt. A 60-as évek politikája az egyszerű tiltakozástól a visszacsapásig és végül a háború hazahozataláig mozdult el. Ez gyakran demonstrációkban, utcai harcokban és bombamerényletekben nyilvánult meg. A »60-as korszak« végét jelző, az erőszakmentes tiltakozások 1960-as évtized végén hirtelen erőszakos irányba válására vonatkozó 60-as évek mítosza sem igaz. A 60-as éveknek mindig volt egy erőszakos eleme. Ennek illusztrálására példa a Sam Melville, Jane Alpert és többen mások által 1969 augusztustól novemberig elkövetett bombamerénylet-sorozat, amikor számos vállalati irodát és katonai létesítményt [közte a Whitehall Army

Induction Center-t] ért támadás New Yorkban és környékén.²⁵ A polgárjogi mozgalmakkal ezt összekapcsolva Hill szerint "A mítosz azt mondja, hogy a faji egyenlőtlenséget egy erőszakmentes mozgalom bontotta le [...] Ebben a narratívában ifjabb Martin Luther King a kornak morális metaforájaként szerepel, miközben a faji büszkeség és a kényszerítő erő fekete harcosait-támogatóit hatástalan lázadóként utasítják el, akik a fehéreket a Black Power retorikájával és erőszakával idegenítették el." 1969-re a hippik szintén növekvő mértékben távolodtak el az 1967-es virágos és gyöngyös pozitív hippiképtől a vidék fegyveres túlélői kép irányába, ahogyan a Crosby Stills Nash and Young Woodstock Fesztivál zenészeinek [1970 március 11-én kiadott] ›Déja vu‹ című album borítólapján ábrázolják őket. A városokban maradt hippik gyakran egyre keményebben léptek fel, felhasználva az 1969 május 15-én a People's Parkért folytatott harc példáját, amikor 110 embert ért golyó, vagy sérült meg [egy tiltakozót megölték].²⁶ ²⁷ Másrészt, néhány eredeti hippik, mint a Diggers soha nem voltak olyan jóindulatúak és transzcendentálisak, mint az úgynevezett ›virágyerekek‹. Tény, hogy Emmett Grogan a Diggers vezetője már 1967 tavaszán az "erőszak forradalmának" beköszöntéről beszél. A védekezésre [visszacsapásra] hajlamos más hippik esetek közé tartoznak az 1966 vége felé történt "Sunset Strip curfew" [kijárási tilalom] elleni "hippi lázadások", az 1967 karácsony esti bombamerénylet San Francisco Golden Gate Park állomáson, illetve a Tom Archer hippik által San Franciscóban elkövetett 1968-as dinamitos robbantás "az egyetemes szeretet üzenetének terjesztése" nevében.²⁷ ²⁸ Függetlenül ettől, 1967 végére a magukat yippinek nevező új típusú hippik tűntek fel.²⁹ Ők a virágos hippik és az új fehér politikai forradalmárok keverékei voltak, akik radikális politikát folytattak.

A negyedik mítosz, hogy Woodstock Altamont ellentéte volt egy duális fikció, amely soha nem létezett. Woodstock és Altamont gyökeres ellentétbe állítása egy tömegmédia által gerjesztett példabeszéd. "Woodstock a béke és a szeretet, Woodstock népének győzelme [a 60-as évek csúcspontja]. Altamont fegyverekről, kábítószerekről szól és a világ végét [a 60-as évek végét] jelenti. De a valóságban [...] ugyanaz a tömeg, ugyanazok a jellemző jegyek." A Woodstock fesztiválon sem volt több béke és szeretet, mint az Altamont fesztiválon. A két esemény nem sokban tért el egymástól, kivéve azt, hogy Woodstock szerencsésebb volt és jobban megtervezték. Woodstock éppen olyan könnyen nagy katasztrófába torkollhatott volna, mint Altamont [valójában volt egyfajta katasztrófa övezet: közlekedési

²⁵ Pickerling, Leslie J.A., *Mad Bomber Melville*, Tempe, Arizona 2007, 25.

²⁶ Aptheker, Bettina, *Historical Perspectives: In Memoriam, Left Review: Kent State: Ten Years After*, Scott L. Bills and S.R. Thulin [eds.], Spring 1980, 3.

²⁷ The Motives Behind the Bombings, *San Francisco Chronicle*, February 18, 1970, A4

²⁸ Mad Bomber Reported to Be a Crusading Hippie, *San Francisco Chronicle*, March 6, 1968, A3

²⁹ Rubin, Jerry, *Do It!* New York 1970, 81.

dugókkal, gyógyszer-, víz- és élelmiszerhiánnyal, áramellátási és szennyvízelvezetési problémákkal]. "Bizonyos értelemben Woodstock amiatt volt sikeres, hogy nem történt semmi komoly baj. Több mint 400,000 fiatal gyűlt össze és nem csapott át tömegláadásba vagy pusztításba". Azonban Woodstocknak más problémái voltak. Kezdve azzal, hogy akkor vált ingyenessé, amikor a ›rakoncátlan‹, jegynélküli kerítéstörők előzönlötték a rendezvényt "de kereskedelmi jellege csak egy lábjegyzet a mitológiájában". A Woodstockban tényleges jelen lévők közül sokan egyáltalán nem tartják a rendezvényt mindenben békésnek, szeretetre méltónak és vidámnak [ugyanúgy, ahogy Altamont sem mindenben a konfliktusról, a gyűlöletről és a szenvedésről szólt]. New York Állam korábbi főügyésze a következőket mondta: "A határtalan öröm és a jószág kiáradása helyett azok az emberek, akikkel találkoztam mások semmibe vételéről szóló tragikus történetekről, nem létező higinéniáról [...] félelemről és fájdalomról számoltak be".³⁰ A Woodstock fesztiválon fellépő ellenkulturális zenészek közül is sokan egyetértettek ezzel. Barry Melton a *Country Joe and the Fish* tagja ezt mondta: "Amikor ők arról beszélnek, hogy [Woodstock] nagyszerű volt, tudom, hogy ők csak a filmet látták és nem voltak ott a koncerten". Jerry Garcia a *Grateful Dead* tagja megjegyezte: "Woodstock egy szar esemény volt. Borzalmas volt ott játszani. [...]" Janis Joplin nem sokkal Woodstock után nyilatkozta: "Nem tudok negyedmillió emberrel összekapcsolódni." Az egész fesztivál alatt a baj nőttön nőtt, de csodával határos módon nagyobb katasztrófa nélkül zajlott le. Az erős eső és a szél miatt a színpad majdnem összeomlott. A hibás földelés miatt a zenészeket áramütés érte, amikor megérintették a hangszereiket. A nyughatatlanul növekvő tömeg láttán az előadókat rábeszélyték, hogy rögtönözve játsszanak, hogy elkerüljék a lázadást. Mindenütt emberek ezrei szenvedtek a kábítószeres káros hatásaitól. Amikor a *Black Panthers and Hells Angels* banda motorkerékpáron megérkezett és erőszakosan viselkedett, összecsapás közeli helyzet alakult ki. Ezen túlmenően Abbie Hoffman, az 1968-as *Chicago Convention* lázadások veteránja yippi társával együtt betörte a fesztivál kapuját azzal a szándékkal, hogy "felszabadítsák Woodstock-ot a hippie kapitalisták uralma alól." A ›béke‹ fesztivál harmadik napján felment a színpadra a *Who* előadása alatt és megpróbált egy politikai beszédet elmondani, de Pete Townshend fejbe vágta Hoffmant a gitárjával. "Azt gondolom, hogy ez egy rakás szar, miközben John Sinclair börtönben rohad." ordította Hoffman. "Takarodj a színpadomról!" üvöltött a *Who* együttes gitárosa "a következő személy, aki átsétál a színpadon megölm. Nevethettek, de komolyan gondolom." Időközben a militáns *Motherfuckers* csoport is a hippie kapitalizmus ellen tiltakozva fáklyával felgyújtotta a hamburgeres teherautót. Később, valaki pisztolyt szegezett a Woodstock promoter, Artie Kornfeld-re a színpad mögötti területen. "David Crosbyval és Stephen Still-lel csevegtem éppen, amikor ez az őrült forradalmár jampec hirtelen előbukkant és pisztolyt szegezett a homlokomnak" erősítette meg Kornfeld, aki arról számolt be, amit az illető mondott neki. "Eltakarítalak innen te kibaszott hippie kapitalista disznó!" Egy

³⁰ Echols, Alice, *Scars of Sweet Paradise The Life and Times of Janis Joplin*. New York 1999, 250.

zenekari technikus ugrott rá az illetőre és megmentette Kornfeld életét. A rendezvény végén a Woodstock fesztiválon ezrek szenvedtek sérülést [elsősorban vágási sérülést, amikor mezítlábbal szögesdrótra és üvegre léptek rá], továbbá három ember halt meg, csak eggyel kevesebb, mint a később rendezett Altamont fesztiválon. Egy személy heroin túladagolásban halt meg; egy másikat véletlenül egy traktor gázolt halálra; egy harmadik fesztivál-látogató vakbélgyulladásban halt meg. Mindazonáltal, a Woodstock fesztiválon történt negatív eseményeket tudatosan figyelmen kívül hagyták, s úgy tűnik, hogy ma már csak Altamont megítélése negatív.

Másrészről, egy kérdés ritkán hangzik el, nevezetesen, hogy Altamont teljes egészében tényleg annyira rossz és kegyetlen volt? A *San Francisco Chronicle* számos cikkben számolt be a rá következő napon [1969 december 7-én] egy ›rockzenét élvező tömegről‹ [*rock-happy crowd*] és együttlétről.³¹ Miközben incidensekről, beleértve a *Hells Angels* és a tömeg közötti eseteket is, a fókuszban levegőbe dobált virágok és a zenét élvező, boldogan táncoló emberek voltak.³² A *Berkeley Barb* is említést tesz erőszakról és Meredith Hunter meggyilkolásáról, azonban azt is állította, hogy "az emberek többsége jól érezte magát és a résztvevők nagy számához viszonyítva a rossz dolgok relatíve kevés esetben fordultak elő."³³ Ráadásul, a cikk azt is leírta, hogy Altamont "összességében nem volt egy kellemetlen rendezvény. A jó hangulat messze meghaladta a rossz érzéseket." Érdekes megfigyelni ezeknek a tudósításoknak és a későbbi történeteknek a kontrasztját, mielőtt az Altamont mítoszt egészében egy generációs kiábrándulásra fokoznánk le. Ehelyett, 1969 decemberében a perspektíva sokkal kiegyensúlyozottabb volt, ahogyan azt a *Berkeley Barb* cikke néhány nappal később jellemezte: "kár, lehetett volna még jobb[...] talán majd a következő alkalommal."

Érdekes, hogy 1970-ben mindkét eseményről filmet mutattak be. Miközben a *Woodstock* film a nyári fesztiválról hihetetlenül pozitív képet keltett, a *Gimme Shelter* című Altamontról [a *Rolling Stones* 1969-as amerikai turnéjáról] szóló film a nézőkben irónikusan a végzet jóslatát keltette. A *Woodstock* film gyermeki idealizmust varázsolt elénk, a *Gimme Shelter* teljes egészében eltorzította az Altamontban történeteket. A pesszimista túlzások nem voltak véletlenek. A *New York Times*, *Rolling Stone* magazin, és a *Variety* szerint a Maysles testvérek és Charlotte Zwerin [a film rendezői] olyan technikát alkalmaztak, amely az Altamont fesztivált fikcionalizálta. "Direkt filmezési" módszereket alkalmazva tudósítottak az eseményekről. Az előbb említett magazinok ténylegesen amiatt bírálták a három filmrendezőt, mert a gyilkosságot gazdasági előnyszerzésre használták fel. A *Gimme Shelter* című filmben, a film készítői "egy olyan narratívát építettek fel, amely feltartóztathatatlanul vezet a gyilkossághoz", mivel nem tartották be

³¹ We should Be Together , *San Francisco Chronicle*, December 7, 1969.

³² 300,000 Sway It with Music in Rolling Hills , *San Francisco Chronicle*, December 7, 1969.

³³ A Murdeous Thing , *Berkeley Barb*, December 12-18, 1969, 2.

szigorúan a fesztivál eseményeinek kronológiai sorrendjét. Így a filmben a *Flying Burrito Brothers* zenekar a *Jefferson Airplane* előtt játszott, a valóságban viszont csak utánuk léptek fel. Azonban az egyre erősödő feszültség és erőszak ábrázolására a film "a *Jefferson Airplane* zenekart olyan szituációba helyezi, amelyben az *Angels* egy tagja Marty Balin énekest leüti, amikor ő a tömegbe ugrik, hogy véget vessen egy verekedésnek a *Burritos* előadása után." Ezen túlmenően, a film úgy állítja be a dolgokat, hogy a *Rolling Stones* előadását a *›Sympathy for the Devil‹* című szám beharangozásával kezdi, amely ismételt pontatlan, mivel ez csak a harmadik előadott dal volt. Végül, a film úgy tünteti fel, mintha Altamont az *›Under my Thumb‹* című dal végén Meredith Hunter leszúrásával fejeződne be, de ez nem így történt. A film a teljes kétségbeesés érzetével és a 60-as évek befejeződésével ér véget. Valójában, a *Rolling Stones* még további nyolc dalt adott elő és sokan állítják, hogy ott minden idők legsikeresebb előadásainak egyikét tartották meg. Egy órával később, a koncert végén, az Altamont fesztiválról készített élő hangfelvételen izgatott, lelkes közönség hallatszik, akik nevetnek, hangoskodnak, tökéletesen jól érzik magukat, látszólag jó hangulatban vannak. Mick Jagger az előadás befejezéseként ezzel elbúcsúzik el a tömegtől: "Búcsúzóul csókolunk benneteket, búcsúzóul ti is csókoljátok meg egymást és ismét találkozni fogunk, minden rendben van, búcsúzóul csókoljátok meg egymást, aludjatok jól." Ez bizonyosan nem illik bele abba a képbe, hogy az Altamont fesztiválon minden a kimúlásról, a gyűlöletről és a pánikról szólt. A film kezdeti bemutatása után, a film torzításai végső soron Altamont-ot még a gyilkosságnál is negatívabb megítélés alá helyezte. Ennek a mítosznak a kitalálása biztosította a fesztivál 60-as évek végét jelző rossz hírének elterjesztését.

Végezetül, különösnek látszana a Woodstock és az Altamont rock fesztiválokat egymással szembeállítani. Az események négy hónapnál kevesebb időtávban történtek. Hogyan lehetséges ilyen rövid időintervallumban egy eseményt egy korszak csúcspontjának, míg egy másikat a korszak végének tekinteni? Mindkét eseményen sokan ugyanazok a személyek vettek részt. A válasz a mítosz gyártásában található meg. Az Altamont fesztiválon kialakult káosz és a gyilkosság végül is túlhangsúlyozott és egyedülállónak mutatta be az ott történeteket, miközben Woodstock minden hibáját és fogyatékoságát elhallgatták. Az egész 60-as korszak ebbe a magyarázatba illeszthető bele. Az 1970-es évek korai évei nem olyanok, amelyeket a felerősödött erőszakos, radikális magatartás miatt a *›60-as korszaktól‹* idegennek kell tartani. De az 1960-as éveket sem szabadna a negatív vonásoktól megtisztítani és egyfajta békés korként idealizálni. Különös, hogy [a mai filmekben bemutatott] 60-as évek képe olyan fiatalokat ábrázol, akik sokkal inkább az 1970-es években voltak tipikusak, mint az 1960-as években. Az idő múlásával, amikor a fiatalok tömegei kezdték kábítószeres fogyasztásával, szabad rádióadókon sugárzott kemény rock hallgatásával és hosszú haj viselésével elutasítani a társadalmat, már 1970-et írtak. Tény, hogy az 1970-es évek első néhány évében a Mozgalom tovább növekedett és erőre is kapott, bár időnként az establishment kooptálta, depolitizálta és a fiatalok számára tömeg-piacosította. 1973-ra a tipikus amerikai egyetemi hallgató közelebb állt ehhez a profilhoz [a 60-as évek ellenkultúra ábrázolásához] és

világos, hogy ennek a modellnek az ihlete az 1960-as években elindult ellenkulturális mozgalom.³⁴ A kulcsszereplők midannyian egyetértenek abban, hogy 1969 decemberében az Altamont fesztiválon semmi nem ért véget, sem a vietnami háború, sem az imperializmus elleni tüntetések, sem a ›vissza a vidékre hippikommuna‹ mozgalom, sem a feketék felszabadítása, sem a nők felszabadítása, sem a környezet védelme, semmi azok közül, ami az 1960-as évek második felében felbukkant. Ralph "Sonny" Barger, a *Hells Angels* vezetője írta: „Altamontot a korszak végének tekinteni egy lószar, egy rakás intellektuális marhaság. A Vízöntő-korszak kimúlása hülyeség, semmi nem ért még véget.”³⁵ Mick Jagger a *Rolling Stonestól* ezt mondta: "minden annyira egyszerű lenne ha Altamont a korszak végét jelentené, de a dolgok nem ilyen egyszerűek."³⁶

³⁴ O'Neil, William, *Coming Apart: An Informal History of America*. New York 1974, 397.

³⁵ Barger, *Hells Angel*, 168.

³⁶ Clayson, Alan, *Mick Jagger: The Unauthorised Biography* London 2005, 103.

A témával kapcsolatos fő publikációk

- 1./ African American Freedom Movement. In *Kút [Gergely Jenő Emlékszáma]*, ELTE BTK Történettudományi Doktori Iskola Kiadványa, Bp., X/2/2010, 112-130.
- 2./ Altamont, the End of the Sixties [Myths and False Endings]. In *Öt Kontinens [Az Új- és Jelenkori Egyetemes Történelmi Tanszék Közleményei]*. Bp., 2011, 303-333.
- 3./ The Counterculture after Altamont. In *Tanulmányok [Történelemtudományi Doktori Iskola]*, ELTE BTK Doktori Iskolák Tanulmányai, Bp., 2/2012, 1-122.
- 4./ The Hells Angels Have Never Been Hippies. In *Tanulmányok [Történelemtudományi Doktori Iskola]*, ELTE BTK Doktori Iskolák Tanulmányai 2/2012, 123-152.